

Пейо Яворов

Нашето нещастие и нашата
сила

Централният, ако не единственият мотив за срещата в Ревел между Едуарда VII и Николая II е безспорно македонският въпрос. След миналогодешната англоруска конвенция върху палящите проблеми в Средна Азия можеше да се предвиди, че двете държави ще разпрострат рано или късно своето съглашение и върху македонския въпрос. Защото причините, които предизвикаха конвенцията между двете страни по персийския, афганистанския и тибетския въпроси са налице и в Македония. От една страна, вследствие радикалната промяна в общата международна конюнктура след поражението на Русия в Крайния изток, вековната вражда между двете държави в голяма степен се притъпи, понеже Русия вече не можеше да мисли за агресивна политика в Азия и английските интереси тук не бяха, както преди, заплашени от страна на Русия. От друга страна, двете държави имат жизнен интерес да турят пречка на германското триумфално шествие в Предна Азия.

След внезапно открития от барон Ерентала проект в делегациите за железницата Увац-Митровица-Солун Русия и Англия се почувствуваха реално засегнати в Македония. Толкоз повече, че зад гърба на Австрия стои Германия. Мюрцщегското съглашение, от което се възползува само Австрия, трябваше да се скъса.

Англия и Русия, за да препречат пътя на Австрия и Германия в Македония, фатално бяха заставени да прегърнат обща реформена програма за Македония. И така, от една страна, да изпречат бариер на австрийското нахлуване в Македония; от друга – да се тури край на вълненията във вилаетите, вълнения, които дават възможност на Австрия да лови риба в мътна вода, двете сили трябваше да се съгласят и върху нашия въпрос. Най-после общественото мнение, главно в Англия, дето населението е с високо правосъзнание, и отчасти в Русия, бе възмутено дълбоко от дивите изстъпления на турските власти и от тяхното косвено съдействие на чуждите въоръжени пропаганди. Ето главният мотив в общи черти за срещата в Ревел.

Какви ще са сетнините от тая среща?

Решаването на македонския въпрос при днешната международна обстановка и при взаимното съотношение на вътрешните реални революционни и консервативни обществени сили е възможно само посредством редица компромиси. Зла мащеха орисия ни е запратила в един пленителен кът, днес превърнат в юдол на плач, дето се преплитат и взаимно се изключват непримирими интереси. Тук се кръстосват диаметрално противоположните стремежи на разните нации, които живеят в страната. Полетът на българското население в Македония, неговия устрем към

свободен политически и културен живот е спъван от другите нации. Турското население в страната днес за днес, па и за близкото бъдеще е и ще е доволно от сегашния режим; то е най-консервативната обществена сила, защото отчасти е гарантирано и главно – защото гние в дълбоко невежество. Гръцкото население под влиянието на атинските шовинисти, които бълнуват за някогашната византийска империя, е върл, непримирим враг на свободна, неприсъединена към Елада Македонија. Също изкалпепените с огън и пари сърби под натиска на белградските шовинисти се противопоставят на нашия идеал – автономна Македонија.

Но други несравнено по-мощни фактори се напращат пред нашия път: жизнените интереси на великите и малки сили в Македонија. Тук е нашето нещастие. Но тук е и нашата сила, понеже даже обединени всички недоволни и опозиционни наострени елементи в Македонија, пак няма да успеат да сломят днешниот режим, защото тој располага с огромни одбранителни средства. Ето зашто намесата на Европа во македонскиот впрнос за нас е неопходима; од друга страна, та е и неизбежна, понеже великите држави там имаат свои реални интереси, против оствествувањето на които јаје сме безсилни да се борим. Обаче намесата вследствие на неумолимите, полјарно противоположните интереси на великите сили ще е възможна само във формата на компромиси меѓу взаимно исклучващите се домогвања на заинтересуваните држави; посредством компромиси меѓу внтрешните во страната револуционни и конзервативни сили; посредством компромиси меѓу историческата султанска власт и устрема на македонското население към свобода. Но компромисите страдаат од едно органическо неизбежно противоречие: те са временни. Чрез редица компромиси, които ще са ред етапи во развој на македонскиот впрнос, ќе достигнем нај-после до крајниот идеал на внтрешната организација – пълна автономия на страната.

Ето критеријат, со којто ќе можеме да оценим важноста на среќата во Ревел. Веројатен резултат од тоа свиждане меѓу двамата државни глави ќе е синтеза на двете реформни тенденции за Македонија – сравнително радикалната англиска и плахата руска. За сериозно подобрење од тој компромис не можеме да се надеваме. Но във всеки случај очакваната реформна програма ќе е нова стъпка во развој на нашиот впрнос.

Сега за подтиснатите населенија во Македонија са неопходими елементарни услови за сносен живот. Да се тури крај на безсмислените национални борби, да се ограничат произволите на турското правителство. Ако предстоящата англо-руска програма гарантира поне

минимални условия за живот, ние ще можем да погледнем симпатично на нея.

За вътрешната организация е необходимо да се променят поне отчасти днешните тежки, непоносими за населението условия, за да може тя да промени досегашните свои методи и да продължи своя път към крайния идеал.

София, в. „Илинден“, 26 май 1908 г.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Христо Ценов

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7228>]